

Saša Jelenković

ELPENOROVA PISMA

PISMO SEDMO

Za one koji me gledaju, a ne vide:
 u danima poleta, pretvarajući se da rastem,
 nemaran i lud kao tajfun,
 sporazumevam se naročitom pobožnošću.
 Svemu tražim vezu, cepidlačim, izmišljam
 napore, da bih izrekao utehu:
 radost umnožava zablude.
 Osećam prisustvo Zvezde
 koja se smeši.
 Ako se o duši nešto zna,
 onda je sigurno da spava i u snu govori:
 male moje definicije, srca su vam tako trezna.

PISMO OSMO

Za one koji me slušaju, a ne čuju:
 osporena je uloga posmatrača,
 ukinuta su preko potrebna iznenađenja,
 nemiri na ulicama pred odlazak na značajna
 putovanja postali su uobičajena pojava:
 dokaz da napredak izvrgava ruglu slobodu
 ličnosti. Granice su granice za onog koji
 o granicama razmišlja. Ko iznutra raste,
 neće postati probirljiv.

PISMO DESETO

„Na ovom ćeš poslu umreti, saputniče,
 nerazdvojni, slavloljubivi prevrtljivče.
 Ni *da* ni *ne* da izgovoriš
 neće ti biti dopušteno,
 a mislićeš samo –
 to ne bih učinio,
 ništa patetično, uzvišeno,
 primamljivo, ništa skrušeno, nežno,
 čime bih sebi olakšao.”

(Izgubio sam vrata crkvena, prozor
 ludnice i krov svetionika).

Jesam li to ja?

Igor Marojević

VAŠ. OSVALD¹

Bog mi je svedok, gospođo Poci, koliko me potresla Vaša smrt. Nema reči dovoljno jakih da Vam boli svoje saopštim. No, moram kazati da kajam sam: dok se rasplinjavaste od raka jetre i svoju mukom i samopožrtvovanjem stečenu zaradu uplaćivaste fondu za borbu protiv te opake boljke, ni trena ne pomislih na Vas. *Briga mene što umire neka...* – oh, moje nezrelosti! Zapravo; nisam ni čuo bio za Vas – bejah odveć skoljen borbom da se održim u hladnoj velegradskoj sredini, e da bih se mogao zadubiti u ma šta drugo, pa i u filmove. A i tamo su, mojoj ubogosti uprkos, nekolike žene telom svojim uspele da me odvrate od onog što se inače (u Vašem slučaju, samo uslovno i proizvoljno!) naziva porno-filmom. Da mi zaklone jedini vredan pristup sladostrašću. Teorijski pristup imam na umu. A da je tako, govorim upravo na osnovu motrenja Vaše umetničke prakse. Utoliko je i moja žalost za Vama, kad sam je naknadno spoznao, veća.

Sve je, dakle, tu, u ovoj zaključanoj sobi, u malom primorskom gradu gde sam Vas nenadano poznao. Vi, ja, svete vrpce s Vašim filmovima, kasno - ali ne prekasno - dobavljeni časopisi puni Vaših čarobnih osmeha. Ne razumite me krivo - toliko je u ovoj sobi uzaludno proliveno živodajnog semena, ali ni kapi nad Vama. Od prvog odgledanoga filma, prepoznao sam u načinu na koji ste Vi to radili - nešto drugo. A Vaše lice - osetljive usne, zlačana kosa, razdeljak čedan i tako estetski sporan, visoko čelo, spušten kapak... Odmah sam znao da je **to - ono**. Nijedna u sudaru sa tri crnoputa napasnika nije umela da se tako, očas, sprva privoli, a onda da zagospodari društvom toliko sumnjivim. Jedva sam dokučio kako i u naizgled-najljućoj-neprilici ne delujete ponizno. Kako, nepojamnom smesom stoicizma i hedonizma, nižete završne crepove po krovu filosofije tela. Jer, znali ste tajnu: telo nije naše, jer da jeste, ne bi carevalo nama. I, otpor tom živom mesu, pa i oslobađanje (od) njega, mogli su se postići samo držanjem poput onog, Vašeg: zašto porivi, koji su jači od nas, ne bi bili javno ismejani, a posle - ostatak privatnosti sačuvati za sebe? Ispravan pristup, naravno, nije dovoljan - dovoljni ste Vi.

Tek onda, dolazi Vaš koncept. Posle Vas. Koncept bez viškova, prenemaganja. Tako ste i otišli – dostojanstveno, bez viška reči. Pa i Vaša poslednja želja - da se urna sa Vašim spaljenim ostacima izruči u more - pokazala je Vašu duhovnost: odricanje od tela, sve do kostiju. Ipak, rano ste otišli iz sveta u kom se ne zna da li će umetnost koju ste pravili ikada biti valjano shvaćena. Otišli ste, čak, prerano, niste mi dopustili da, sa jednakim udivljenjem, odgledam Vaše snimke u kategoriji kakva je, da kažem, "Older Women". Možda je ovako i bolje za nas - pa i to što niste postali jedna od viđenijih tinejdžerki, snimajući ono što se danas, u Vašem odsustvu, podvodi pod "Tean Steam". (Od srca verujem, da biste jednako dostojanstveno delovali i u kategoriji "Pissing".) Mislim da filmove u tom uzrastu niste snimali jer ste, tada, još vodili bitku, koja će se, samo prividno, okončati pobedom tela nad Duhom. Ako se ne varam, kao mlada devojkica, hteli ste da se posvetite činovničkom poslu, ali vas je gušio neizrecivi nagon, koji ste morali gasiti u toaletu firme, sa kakvim zburjenim i srećnim službenikom pod sobom. (Već tu, nazirem koren Vaše docnije dominacije.) A onda, odlučite: "Prestaću da krijem telo. Mislim

da nema lepše igre za relaksaciju, a k tome se sve još i dobro plaća" - obrazložili ste, za javnost, svoje stupanje u porno-svet, ali mene nije zavarala prividna jednostavnost ovih reči.

Govorim bez nekog sleda, dobrotvorko, ženo koja se u ovom veku po svemu zahvalila onom veku koji nam je omogućio sve blagodeti i, tek onda, mane: osamnaestom stoleću na koje ovo, izdišuće, gleda sa preteranom ironijom. Ne znate Vi kako je teško odrastati u patrijarhalnom gradiću, pa se, posle zaludnog bega, u nj vratiti, slomljen. Teška duhovna beda, nikog ni novine da vam posudi. Uzmemo li kao uzorak ovdašnje žene, onda, šta ste Vi - pripadate nekom drugom, Višem redu biča! Snimili ste remek-dela... "I vizzi di transsexuali Di Moana", "Moana e Ciccioletta Mondiali"... za koja, one, ni čule nikada nisu! Ushićeno sam im prenosio naizgled-čedniji deo ovog pisma, a one, čudile se što ne znaju ime pokojne glumice kojoj hoću da pišem. Kada sam rekao da ste, spolja gledano, porno-umetnica, rekoše da su srećne što nisu čule za Vas. Htedoh da im ipak objasnim zašto ste velika glumica - a one, posmatrale su me kao beznadežnog, čak nastranog zanesenjaka. Ali, to je moj usud u ovoj proklesoj sredini. Kada bih morao da u njoj ostanem, a kada bih imao uslova, otvorio bih videoteku naslovljenu Vašim imenom, u kojoj bi se izdavali isključivo Vaši filmovi. No, samo za znalce. Otvorio bih i držao videoteku, makar ne izdao ni jednu jedinu Vašu kasetu.

Jednom ste rekli da je ljubav izdaja, znajući da u spoznajnoj krizi na koju nas je osudilo ovo vreme, ne možemo da se posvetimo samo jednom govoru, jednom duhu, jednom telu. To kažem i posmatram fotografiju na kojoj sedite, razgoličenih butina, ali čednog osmeha, sa izabranikom Vašeg srca. Pitam se da li ste se odista posvetili samo njemu. Da li je bio dobar čovek? Kakav je bio prema Vama? Da li je razumeo sve ovo što sada pričam?

A Vi...

1 „...Literarno-seksualna epistola Peraštanina Osvalda Papića (1967-2000) nije bila predviđena za objavljivanje, ali nam je prosleđena, zaslugom njegovih prijatelja. Iz njenog sadržaja se vidi da su na Papićevo pismo, možda i na njegovo samoubistvo, uticali sledeći i slični proizvoljni stavovi "narodnog filozofa" iz Perasta, Germana Giljena (1967-1997): „...Još kao pornofil, skontao sam da u tom filmu Čicolina zastupa najprijaviju, a Moana humanističku, malne čednu varijaciju pornografije. Dok je prvorečena bestidno ljubav sa životinjama, Moana Poci ništa slično nije činila. Naprotiv, sva tri crnca u sebi motrila je izrazom tipa: 'Dajmo jedni drugima sad sve, a na ulici vas neću ni pozdraviti'. Dakle, sve za čoveka, plus otuđenje: jedinstvena porno-replika aktuelnog spoja glumljenog humanizma i lažnog elitizma. Kad to shvate u levim laboratorijama za propagandu, gurnuće Moanine filmove na državne televizije i na mala vrata ući će i Čicolina i ostali perverznejaci...\" - tonski zapis "Giljen u studiju"; Radio Perast, rolna 42, 1997, juni. Za nas je ipak važno da i Papićevo pismo, na svoj način, zadaje udarac epskoj paradigmi koja nas već duugo sprečava da budemo ono što i jesmo - Mediteranci par excellence! Napokon, od Pime se više nije ni moglo očekivati - on je, i to pod inicijalima, za života objavio samo dve erotske priče, u magazinu "Oh!" ("Da", br.37, 1999.str.42; "Iščezavanje smegme", br. 48. 2000.str.37)...\" (pogovor, **Antologija bokeške proze razlike**, grupa autora, "Gospar", Perast, 2000, str.758).

Goran Stanković

ZONA JAGUARA

Kafana je bila krcata ljudima koji su se dodirivali ramenima. Ja sam stajao rame uz rame pored Miledi u četvorougaonom baru oko čijeg šanka su stajali, s leva na desno: rameni lanci i koža masnih motorciklista; štirak plavih sestara iz odmara-lišta; grbe igrača domina; polunekonformistička srednja klasa sa seoskim mara-mama sa crvenim i plavim tačkicama, među kojima ima nekih koji se usuđuju da nose bradu; radikali u borbenoj odeći, leđima (ili ramenima) okrenuti Miledi i meni, koji stojimo rame uz rame. Mi smo naš rub koliko smo i naše središte. Takođe stojimo rame uz rame unutar nas samih.

- Obrisaće sa nama noge i onda će nam slomiti kičmu – reče ona.
  - Na koga sada, do đavola, misliš?
  - Na sve a možda i na tebe i na sebe.
  - Nema konačnog rešenja, osim u mislima – rekao sam. – Kada smo napuštali Grad mogli smo samo slutiti o karakteru pravila sa ove strane.
  - Koliko sada imamo vremena, da odemo ili ostanemo?
  - Dovoljno za nepovratnu odluku, a premalo za kajanje – rekao sam.
- Plakala je. Spustio sam ruku na njenu crnu platnenu košulju. Napolju su zujali motorcikli. Kroz povremeno otvarana vrata naletali su mlazevi vrelog i suvog vaz-duha.

- Hajdemo – rekao sam.– Odlaganje nam ne može pomoći.
  - Ne – rekla je – hoću još nešto da popijem.
- Naručila je trodupli džin i dok sam ja ćutao popila ga je u nekoliko trzaja. Oči su joj postale lagano mutne. Oslanjala se na mene dok smo izlazili.
- Niša kuća je bila na obali jezera, desetak kilometara odatle. Zlatno jezero sa belim peščanim obalama. Sledećeg jutra plivali smo u zlaćanom jezeru. Nije bilo još ni šest ujutru na tom kopnenom jezeru nedaleko od mora. Slanom jezeru.
- Ali ti izgledaš tako srećan – začuo sam je kada sam ponovo izronio – kao da si učio odgovore.
  - Odgovori na pitanja postoje ukoliko i sama slutiš rešenje.
  - U čemu je suština Grada?
  - Težiti različitosti isto je što i pljunuti u lice nasmejanog bratstva.
  - Ima li kraja unifikaciji?
  - Živ organizam koji se širi po svim kapilarima života nema drugog kraja osim kraja života.
  - To znači da je kraj krajnje neizvestan?